

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ

2024-2025 навчального року

Час та аудиторія проведення занять: Згідно розкладу - <http://rasp.kart.edu.ua/>

Галузь знань	-	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	-	075 "Маркетинг"
Освітня програма	-	Маркетинг
Рівень вищої освіти	-	перший (бакалавр)
Кількість кредитів ЄКТС	-	6,0

Харків-2024

Кожна людина народжується і зростає у просторі відповідної культури. Спочатку це культура її родини та найближчого оточення, потім культура її народу та країни. Але з одного боку культура впливає на формування людини, а з іншого – людина сама впливає на світ культури. І як людина має дві складові – духовну і матеріальну, так і культура має ці обидві складові. Причому саме духовна культура сприяє формуванню людської особистості, її розвитку, і тому так необхідно розуміти її зміст та детермінанти формування, розуміти чому таке важливе значення у духовній культурі окремої особистості і людства у цілому має релігія, чому для розвитку та збереження неповторності різних цивілізацій необхідно зберігати, транслювати та примножувати духовну культуру та її важливіші цінності.

Розвиток України як сучасної цивілізованої демократичної держави може відбуватися за умови, коли високорозвиненою стане культура, у духовному просторі якої реальні відносини вибудовуватимуться на усвідомленні та утвердженні власним життям найвищої Істини — людина є образ і подоба Божя. Власне, реформування системи національної освіти з домінантою «виховання духовної особистості» і покликане сприяти створенню такого духовного простору.

З метою формування у молоді високomorальних національних та загальнолюдських якостей, патріотичної та громадянської свідомості, ціннісних орієнтирів, які ведуть людину шляхом пізнання Істини, Добра, Справедливості, Краси, вбачається необхідним вивчення у вищих навчальних закладах предметів духовноморального спрямування, яким є курс, що пропонується.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

1. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя
2. Здатність приймати обґрунтовані рішення
3. Навички міжособистісної взаємодії
4. Здатність свідомо та соціально-відповідально діяти на основі етичних міркувань.
5. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах у межах спеціальності.

Чому ви маєте обрати цей курс?

Якщо ви бажаєте отримати знання про *витоки духовної культури нашого народу*, його духовно-моральні цінності та їх вплив на історію та життя, про *вплив біблійних, у т.ч. православних цінностей на формування духовної культури людства*, отримати відповіді на питання щодо *детермінант розвитку або криз особистості чи суспільства*, дізнатись про *дію духовно-морального закону на історію суспільства*, події та особисте життя людини, зрозуміти антропологію людини, якщо вас цікавить

особистісне зростання, шлях до формування натхненного, гармонійного життя, до любові та родинного щастя, обирайте цей курс!

Від здобувачів очікується: базове розуміння культурної спадщини нашого народу, його цінностей та історії, а також обізнаність в питаннях найвагоміших надбань світової культури.

Курс містить у своєму складі три змістові частини.

Перша присвячена вивченню взаємозв'язків між релігією та духовною культурою людства у межах соціокультурної (цивілізаційної) парадигми, розкриттю особливостей світових релігій, питанням пошуку сенсу життя з позиції релігійного та нерелігійного світоглядів, філософських систем думок.

Друга частина курсу присвячена вивченню питань історії становлення та особливостей духовної культури нашого народу, впливу біблійних цінностей на розвиток духовної культури людства, взаємозв'язку людської діяльності (у т.ч. науки) та релігії.

Третя частина присвячена вивченню змісту та дії духовно-морального закону, основ антропології людини з позиції християнського світогляду, закономірностей духовно-морального життя людини, формуванню сімейних цінностей та стосунків, осмисленню викликів сучасної культури та тактики духовної безпеки.

Команда викладачів і ваші колеги будуть готові надати будь-яку допомогу з деяких найбільш складних аспектів курсу електронною поштою і особисто - у робочий час.

Організація навчання

Цей курс дає студентам глибоке розуміння взаємозв'язку між духовноморальними і соціокультурними детермінантами та типами і станом соціальноекономічних систем, перспективами їх розвитку, ціннісним вибором економічної поведінки та його наслідками для особистості і суспільства.

Курс складається з однієї лекції раз на два тижні і одного практичного заняття раз на два тижні. Він супроводжується необхідним методичним забезпеченням, презентаціями та відео матеріалами. Студенти матимуть можливість застосовувати отримані знання та вирішувати дискусійні, актуальні питання, проблемні ситуації під час обговорень в аудиторії та розробки і обговорення творчих завдань.

Практичні заняття курсу передбачають обговорення проблемних, складних, дискусійних питань курсу, актуального відеоматеріалу, сучасних досліджень, які стосуються впливу духовно-моральних, соціокультурних факторів та процесів, що відбуваються в суспільстві на розвиток особистості та суспільства, проблемних ситуацій побудови морально відповідального життя особистості та обговорення творчих завдань. Виконання завдання супроводжується зануренням у сучасні актуальні дослідження, реальні ситуації, події, які відбуваються в духовнокультурному середовищі, це актуалізує та доповнює курс на постійній основі, формує у студента інформаційну, комунікативну, творчу компетентності.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua>), включаючи навчальний план, лекційні матеріали, посилання на відео ресурси, завдання та правила оцінювання курсу.

Питання для обговорення наводяться у методичних вказівках до практичних занять за кожною темою курсу. Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступної лекції. Ви повинні бути готовими до дискусій та мозкових штурмів – ми хочемо знати, що ви думаєте!

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії.

Лекції та практичні заняття

Список основних лекцій курсу наведений нижче. Пильнуйте за змінами у розкладі.

(денна, повна форма навчання)

Тиждень	Кількість годин	Тема лекції	Історичний період	Тема практичних, семінарських та лабораторних занять
1	2	Лекц.№1. Вступ до курсу «Основи духовної культури». Релігія. Культура. Цивілізація		ПЗ-1 Концепція цивілізацій. Релігія: сутність, основні істини, походження. Релігія та віра.
2	2	Лекц.№2. Релігія. Культура. Цивілізація		
3	2	Лекц.№3. Світові релігії та духовна культура людства		ПЗ-2 Світові релігії та духовна культура людства Людина у пошуках сенсу життя
4	2	Лекц.№4 Людина у пошуках сенсу життя		

5	2	Лекц.№5. Св. рівноапостольний князь Володимир і Хрещення Русі Православ'я як культуuroстворююча релігія.		ПЗ-3 Православ'я як культуuroстворююча релігія Вплив православ'я на культуру Русі
6	2	Лекц.№6. Вплив православ'я на культуру Русі		
7	2	Лекц.№7. Релігія та діяльність людини. Наука та релігія		ПЗ-4 Релігія та діяльність людини. Наука та релігія
8	2	Лекц.№8. Релігія та діяльність людини. Пізнання. Богопізнання		
Модульний контроль знань				
9	2			
10	2	Лекц.№9. Бог у християнській вірі та культурі. Біблія як основне джерело духовної культури.		ПЗ-5 Духовно-моральний закон: витоки, етапи, сутність
11	2	Лекц.№10. Духовно-моральний закон: витоки, етапи, сутність.		
12	2	Лекц.№11 Духовно-моральний закон: вплив на життя суспільства та історичний процес. Духовно-моральна природа людини.		ПЗ-6 Духовно-моральна природа та життя людини Сучасна культура: духовні виміри та вплив на особистість.
13	2	Лекц.№12. Християнська антропологія людини. Духовно - моральне життя людини		
14	2	Лекц.№13. Сім'я у світлі духовно-моральних і культурних традицій суспільства. Любов та закоханість		ПЗ-7 Сім'я у світлі духовноморальних і культурних традицій суспільства. Любов та закоханість
15	2	Лекц.№14 Сучасна культура: духовні виміри та вплив на особистість. Тактика духовної безпеки.		
Модульний контроль знань				
Залік з дисципліни				

Правила оцінювання

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою (оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Заловільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Завдання на самостійну роботу:

Впродовж семестру студенти повинні, по-перше, створити базовий конспект лекцій, відповідаючи на питання до кожної теми. За вчасне та правильне виконання цього завдання нараховується **15 балів** до поточного модульного контролю, за вчасне та частково правильне виконання – **від 5 до 14 балів**. По-друге, виконати творчу індивідуальну роботу. За вчасне та правильне виконання завдання нараховується **15 балів** до поточного модульного контролю. За вчасне та частково правильне виконання – **від 5 до 14 балів**. За невиконане завдання бали не нараховуються. Творче завдання надсилається на e-mail викладача або перевіряється ним особисто.

Питання творчих індивідуальних завдань

1 модуль

1 частина

1. Ваші улюблені художні твори, автори. Чому вони Вам подобаються?

2. Які книги (не навчальні) Ви прочитали за останні 2-3 роки? Що Вам найбільше сподобалося, що ні.
3. Ваша улюблена музика – стиль, улюблені композитори, виконавці. Чому вони Вам подобаються?
4. Ваші улюблені фільми. Чому вони Вам подобаються?
5. Які фільми Ви подивилися за останні 2-3 роки? Що Вам найбільше сподобалося, що ні.
6. Які герої Вам подобаються (на кого хотілося б бути схожим, кого мати за взірць, чому)
7. Чи впливають на Вас фільми, книги, які Ви дивитесь? Як?
8. Чи впливають на Вас ЗМІ, спілкування в соціальних мережах? Як?
9. Як Ви розумієте сенс свого життя?
10. Що таке щастя? Щастя – це коли .....
11. Що таке любов? Любов – це коли....
12. Якою повинна бути справжня сім'я?
13. Проаналізуйте розподіл вашого часу протягом дня (в будні, вихідний): їжа, сон, друзі, читання, навчання, розваги, допомога іншим. Складіть таблицю використання часу в % до 24 годин.

2 частина

1. Промоделюйте поведінку людини, наскільки будуть радісні, спокійні поруч з нею інші люди, яким буде «портрет суспільства, якщо:
  - сенс життя людини полягає в поверненні до Бога (як у притчі про блудного сина), наближення до Нього (у духовному зростанні, любові до ближнього)
  - сенс життя людини полягає в отриманні задоволень
  - сенс життя людини полягає в отриманні грошей, матеріальних благ
  - сенс життя людини полягає в отриманні влади над людьми
2. Чи залежить поведінка людини і щастя оточуючих його від того, вірить людина в Бога і вічне життя або не вірить, як і чому?
3. Що заважає людині вірити в Бога? Викорінювати власні пороки (вади)?
4. Чи потрібен людині Бог? Чому?
5. Можна говорити про те, що Бог у людини всередині? Чому?
6. Де знаходиться джерело досконалості світу (всередині, зовні, в техніці, в душі людини)?
7. Щоб перетворити світ людина повинна боротися зі злом усередині себе або руйнувати зло зовні, піклуючись про матеріальний прогрес?
8. Як твориться історія країн, що залежить від кожної людини, може одна звичайна (яка не стоїть біля влади) людина змінити світ на краще? Як? Що залежить у цьому світі, в нашій країні від Вас особисто?
9. Як Ви думаєте, чи буде залежати поведінка людини від того, що вона думає про своє походження:
  - вірить в еволюційну теорію і те, що людина походить від мавпи;
  - вважає, що світ і людину створив Бог?
 Як залежатиме поведінка людини від цього? На яку людину простіше впливати (в т. ч. з боку інших людей, ЗМІ). Чому?
10. Назвіть критерії оцінки того, чи правильно веде себе людина чи ні.

3 частина

Музика

1. Чи впливає музика, яку Ви слухаєте, на Ваші думки, почуття, вчинки? Опишіть на прикладі.
2. Проаналізуйте Ваші улюблені музичні твори (від 3 до 5). Що це за жанр, стиль? Що Ви про нього знаєте (історія створення, що означає назва, вплив на людину – дослідження сучасних вчених).
3. Автор музики і тексту пісні, він впливає на Вас? А виконавець?
4. Що Ви знаєте про авторів і виконавців Ваших улюблених музичних творів?

4

частина

Відповіді за аналізом художніх творів

1. Виберіть вірш Т. Самаріної-Лабіринт, поясніть свій вибір.
2. Виберіть та візуалізуйте дві притчі (з християнської та з іншої культури). Поясніть свій вибір.
3. Розкрийте сенс твору А. П. Чехова "Парі". Чому відбулося парі? Які книги читав головний герой (за етапами), коли був у затворі, і як він змінювався? Чи можна зробити гріх навіть перебуваючи в затворі? Порівняйте героя А. П. Чехова з собою.
4. Розкрийте зміст творів протоієрея Миколи Агафонова (на міні-групи 2-3 людини по два на вибір).
5. За твором Джерома Селінджера «Над прірвою в житті» відповісти на такі питання:
  - головна мрія героя, про що вона говорить? Головна помилка в міркуваннях героя;
  - чому герой опинився над прірвою;
  - що дають знання (з монологу вчителя англійської мови)?

2 модуль

1. Чи згодні ви з виразом англійського письменника Вільяма Теккерея: «Посієш вчинок — пожнеш звичку, посієш звичку — пожнеш характер, посієш характер — пожнеш долю». Прокоментуйте його.
Чого не вистачає у висловлюванні?
Що передує вчинку людини? Все починається з.....
2. Як Конфуцій вчився грати на цині (традиційний китайський інструмент)?
До чого прагнув Конфуцій? Який це висновок для нас у слуханні музики, читанні книг, використанні інформації?
3. Що потрібно мати для того, щоб бути щасливим?
Нижче перераховані різні складові щастя, що на Вашу думку є зайвим, чого бракує?
Вибудуєте піраміду щастя, що первинно, а що стоїть нижче.
Складові щастя, радість, багатство, здоров'я, близькі, Батьківщина, добробут, любов, знання, праця, професія, свобода від усіх, свобода від себе, свобода від зла.....
4. Які закони необхідно знати перш за все, щоб ефективно управляти державою на благо свого народу або зруйнувати певні держави?
5. Які закони потрібно знати людині для того, щоб бути щасливою?
6. Психологи знають, що поведінка людини відбувається в двох режимах – пошуковому та інстинктивному (стереотипному, алгоритмічному). Стереотипна поведінка формується під впливом біологічних інстинктів; соціального середовища, культури; власних установок на поведінку.

В якому з двох режимів комфортніше перебувати, особливо сучасній людині? Як людину перевести в цей режим? Як цьому сприяють цифрові технології? Кому і навіщо це потрібно?

7. Ви згодні з твердженням про те, що в сучасному світі йде війна проти людини (людини в її біблійному розумінні), особливо проти молоді. Навіщо ведеться ця війна і якими засобами вона ведеться? Як може людина протистояти впливу на неї цієї війни? Чи може одна людина сама по собі встояти в цій війні?

Наведіть приклади війни проти людини в сучасному світі і альтернативні приклади дій, що сприяють зростанню, розвитку людини на прикладі: музики, кінематографу, художньої літератури.

2

частина

Відповіді за аналізом художніх творів

1. Прочитати на вибір одну з маленьких трагедій О. С. Пушкіна. Які пристрасті, пороки описує автор, до чого вони призводять? Чи Актуально це для нашого сучасника, чому?

2. Чому в суспільстві загального щастя (Рей Бредбері «451 градус за Фаренгейтом») стали палити книги?

Що з антиутопії збувається зараз і що буде далі? Це неминуче? Від чого і від кого залежить те, як розвиватимуться події? Що потрібно зробити, як зупинити катастрофу?

Вибрати найбільш значущі моменти, до чотирьох сторінок.

3

частина

Перегляд і обговорення фільмів (за міні-групами):

1. Острів (режисер П. Лунгін)
2. Піп
3. Сповідь самурая
4. Орда
5. Біси (за Ф. М. Достоевським)
6. Брати Карамазови (за Ф. М. Достоевським)
7. Маленькі трагедії (за О. С. Пушкіним)
8. Камо грядеши
9. Чудеса з небес
10. Джузеппе Москатті: цілюща любов
11. Мати Марія
12. Інокентій Сибіряков. Допоможіть мені, я дуже багатий
13. Вилікувати страх (про святителя Луку)
14. Притчі

Відвідування лекцій:

Бали за цю складову не нараховуються взагалі, якщо студент не відвідував більш 50% лекційних занять у модулі без поважних причин. За відвідування кожної лекції нараховується 1 бал. **Максимальна сума становить 15 балів.**

Ступінь залученості:

Мета участі в курсі – залучити вас до глибокого внутрішньособистісного та зовнішнього аналізу та дискусії та дати вам ще один спосіб перевірити свої погляди на питання взаємозв'язку духовно-моральних і соціокультурних детермінант та розвитку особистості, соціуму, держави взагалі. Участь буде оцінюватися на основі кількості, обґрунтованості та правильності ваших відповідей. Питання, хоча й заохочуються, однак не оцінюються в цьому блоці. Ми намагаємося надати всім студентам рівні та справедливі можливості для підвищення власною залученості. **Максимальна сума становить 15 балів (у т.ч. 5 у складі творчої роботи, 10 – практичних занять).**

Практичні заняття:

Оцінюються за відвідуваннями (до 5 балів), ступенем залученості (до 10 балів). Ступінь залученості визначається участю у дискусії з питань взаємозв'язку духовноморальних і соціокультурних детермінант та розвитку особистості, соціуму, держави взагалі. **Максимальна сума становить 15 балів.**

Модульне тестування:

Оцінюються за правильними відповідями на тестові модульні. **Максимальна кількість становить 40 балів за модуль.**

Залік:

Студент отримує залік за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів тестування). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає заліковий бал. Якщо студент не погоджується із запропонованими балами він може підвищити їх на заліку, відповівши на питання викладача (Додаток 1).

Програмні результати навчання

Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.

Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення

Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням:

<http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консулюватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>

Додаток 1

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ З ДИСЦИПЛІНИ ОСНОВИ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ

Змістовий модуль 1. Релігія, культура, цивілізація: взаємозв'язок. Світові релігії та духовна культура людства

1. Етимологія слова «релігія», сутність релігії.
2. Внутрішня і зовнішня сторони релігії.
3. Основні істини релігії, чим релігія відрізняється від віри (нерелігійної)
4. Класифікація релігій.
5. Критерії істинності релігії. Які релігії відносять до Богоодкровенних.
6. Етимологія слова «віра». Сходинки віри (релігійної). Яка віра є найміцнішою? Чому?
7. Що таке культура (етимологія слова і визначення), на які питання вона покликана відповідати?
8. Розкрийте концепцію цивілізацій, хто є авторами цивілізаційної теорії.
9. Структура розвинутої цивілізації.
10. Поясніть, чому релігія є основою цивілізації? Як впливає релігія на формування духовної культури.
11. Які сучасні цивілізації Ви знаєте.
12. Розкрийте закон непередання (М.Я.Данилевський). Що і чому не можна запозичувати від інших цивілізацій?
13. Класифікація релігій.
14. Основні характеристики світових релігій (християнство)
15. Основні характеристики світових релігій (іслам)
16. Основні характеристики світових релігій (буддизм)
17. Регіональні релігії (індуїзм, іудаїзм, конфуціанство) та їх основні характеристики.
18. Язичництво: сутність, ознаки, види (форми).
19. Сутність ідолопоклонства в прямому і переносному сенсі
20. Що може бути ідолом для людини?
21. Що таке містицизм, його витоки. Чому для людини небезпечний вплив містицизму?
22. Що таке магія, в чому особливість магічного світосприйняття?
23. У чому відмінність релігії від магії?
24. Чи притаманна магічна свідомість сучасній людині, в чому це полягає, у чому її шкода?
25. Що породило і породжує язичництво в людині і суспільстві?

26. Атеїзм і релігія про сенс життя та парі Б.Паскаля.
27. Як визначається сенс життя людини в різних філософських системах.
28. Як визначається сенс життя людини в різних релігіях.

Змістовий модуль 2. Православ'я як культуurstворююча релігія. Духовна культура православної цивілізації

29. Коротка історія прийняття Руссю хрещення.
30. Причини хрещення Русі. Чи був вибір князя Володимира лише вибором державного діяча.
31. Культурно-історичне, державне значення хрещення Русі
32. Аргументи віри в небуття Бога (аргументи атеїстичного світогляду). Чи є вони доказовими? Чи можна довести, що Бога немає?
33. Наведіть основні аргументи релігійного світогляду (віри в буття Бога).
34. Що таке природне одкровення. В чому полягає його обмеженість
35. Що таке Надприродне одкровення, способи його поширення
36. Які особливі ознаки присутні у Християнському одкровенні, що дозволяють відрізнити його від людських здогадок, фантазії, інтуїції, філософських прозрінь, (істинність Божественного походження Священних Книг)
37. Сутність догмата про Святу Трійцю
38. Сутність догмата про Ісуса Христа
39. Які факти говорять про історичність постаті Ісуса Христа
40. Воскресіння Христа - всесвітньо-історична подія. Три чудесних дії Бога на землі, як свідчення Воскресіння.

Змістовий модуль 3. Духовно-моральне життя людини та суспільства

41. Які існують моральні закони і їх джерело
42. Що таке совість. Її функції. У якому стані може бути совість людини.
43. Сенс та етапи (види) Духовно-морального Закону.
44. Вплив Духовно-морального Закону на розвиток історії людства (народів, цивілізацій)
45. Сутність Духовно-морального Закону Старого Завіту
46. Сутність Духовно-морального Закону Нового Завіту
47. Духовно-моральна природа людини: образ та подібність Божа у людині. Призначення людини.
48. У чому полягає сутність гріхопадіння людини і які його наслідки для людини, природи
49. Перерахуйте властивості і потреби: тіла, душі, духу людини (відповідно до православної антропології)
50. Чи може людина жити повноцінним життям, якщо вона задовольняє лише потреби тіла і душі
51. Що таке гріх, пристрасть, чеснота
52. Основні чесноти і пристрасті людини
53. Які основні пристрасті притаманні сучасній людині, чи заважають вони йому, іншим людям, суспільству. Наведіть приклади
54. Що таке любов, її характеристики. Навіщо людині дана здатність любити?

55. Види любові або як проявляється любов на різних рівнях (відповідно до православної психології).
56. Як характеризуються властивості любові в християнській моральності (по апостолу Павлу)
57. Які сили душі пробуджує любов, що змінюється в людині?
58. Які види любові можуть зберегти довгі і добрі відносини?
59. В чому полягають справжні і спотворені властивості мужності: назвати і охарактеризувати.
60. У чому призначення чоловіка? Чому спотворюються в чоловікові властивості мужності?
61. В чому полягають справжні і спотворені властивості жіночності: назвати і охарактеризувати.
62. Що таке сім'я, її призначення. В якій культурі затверджено одношлюбність?
63. Що таке цнотливість? Допомагає вона в житті?
64. У чому небезпека сексуального просвітництва і «безпечного сексу»?
65. Які обов'язки існують у чоловіка і жінки в православній родині?
66. Чому життя людини – головна цінність на землі?
67. Що є умовою батьківства? У чому полягає сенс влади батьків? Які обов'язки має батьківство?
68. Моральний ідеал сім'ї. Обов'язки батьків (відповідно з православною психологією)
69. Коли і як формується в дитини довіра до світу?
70. Що формується в особистості дитини матір'ю?
71. Що формується в особистості дитини батьком?
72. Які чесноти формуються в сім'ї?
73. Чим характеризуються конфлікти у молодих сім'ях?
74. Що треба знати, щоб запобігати конфлікти в родині?
75. Деструктивні культи: особливості діяльності та способи захисту.
76. Вплив сучасної культури на формування і розвиток особистості, тактика духовної безпеки.